

a kutatási területen 2–4 m mély a külső (meder felőli) oldalon, áramlása nem jelentős. Az 1557. fkm-nél található sarkantyú alatt a víz 4 m mély volt, a part közvetlen közelében is elérte a 2–3 méteres mélységet.

A közelben a parton találhatóak régészeti lelőhelyek (továbbá ismeretlen lelőhelyű dunai leletanyagokról is tudunk), melyeken kelta, bronzkori, Árpád-kori, középkori jelenségek találhatóak. Mivel a hegy oldala a Duna felé leszakad, ezért innen leleteket moshatott el a folyó. Az Alsó Öreghegyen, légvonalban kb. 600 méterre a kutatási területtől bronzkori és középkori lelőhely található. Az Alsóhegyi szőlők nevű lelőhelyről, melynek pontos kiterjedése nem ismert, bronzkori jelenség származik. A kutatási terület felett található az Alsóhegyi-dűlő déli széle. A régi térképeket átvizsgálva megállapíthattuk, hogy az I. katonai felmérés (18. sz. vége) és a II. katonai felmérés (19. sz. közepe) között a folyó nem változta meg medrét jelentősen ezen a területen.

A felderítő merüléseket csónakból, fenékkötél segítségével hajtottuk végre. A merülések során 4–10 m széles sávban fésültük át a medret. A bűvárt biztosítókötélen tartottuk a felszínről, ennek segítségével irányítottuk és kommunikáltunk. A kutatást a terület felső végéről indítottuk. Azt a sávot próbáltuk átvizsgálni, ahol az üledékréteg véget ér és a sodrás által tisztán tartott kavicsos felület kezdődik. Az 1558-as fkm-től a 3. sarkantyúig az üledék a teljes kutatási területet elborította. A leletek, jelenségek helyét bójával jelöltük meg, és GPS-el mértük be őket. A terepi térinformatikai módszerrel gyűjtött adatokat DigTerra Explorerrel dolgoztuk fel.

A kutatási terület É-i végénél átfúrt követ (horgony, vagy nehezék), valamint egy tegulatöredéket találtunk. Az üledékekkel borított részeken nem volt lelet. A partról kimarkolt öbölben (száraz kotrás) bronzkori, Árpád-kori és középkori leletanyagot gyűjtöttünk. A leletek másodlagos helyzetben voltak, felületüket a víz lekoptatta. Az 1557-es fkm-nél található sarkantyú alatt a kavicsos fenéken csak recens szemetet találtunk.

A dunai kőhorgonyokról nagyon keveset tudunk. Egy nagyobb példány jelenleg bölcskei magángyűjteményben található, kotrásból származik, illegális körülmények között. Tahitófaluánál, a régi kikötő cölöpjei előtt egy közepesen hornyolt példányt találtunk 2003-ban. Az új dunaföldvári példány nagyjából háromszög alakú, a kő természetes formáját csak kis mértékben változtatták meg. A kötélen számára kialakított lyuk a kő közepén található, gondos kiképzésű, kerek metszetű. Hegyes vésőre utaló nyomok (hosszanti kis hornyok) kitapinthatóak rajta. A lelet önmagában nem keltezhető, de a vésővel való megmunkálás azt jelzi, hogy abban az időben készült, amikor még megérte viszonylag nagy energiát áldozni egy kőhorgony készítésére, így az újkori ipari termelés előtti időszakra keltezzük a horgonyt. Mérete (22–25 kg) alapján alkalmas lehetett egy csónak horgonyzására. Nyugat-európai analógiák-

ból tudjuk, hogy kőnehezékeket, illetve horgonyokat nem csak hajóknál és csónakoknál alkalmaztak, hanem hálók és varsák rögzítésénél is. A mi kövünk túl nehéz hálónehezéknek, de varsa rögzítése elképzelhető. Háromszög alakja alkalmassá tehetette, hogy egy folyami csónak orrába helyezték el.

A szörvány kerámiaanyagot a folyó moshatta el egy északabbra található lelőhelyről. Az iszap alatt és a kavicsban további elmosott, erodált anyag lehet, ennek mennyisége, minősége bizonytalan.

A leletek a szekszárdi Wosinsky Mór Múzeumba kerültek.

TÓTH JÁNOS ATTILA

116. Dunakeszi, Duna sor 30.

(Pest megye) Ró

2007. augusztus 4–5-én a fenti című ház kertjében (Hrsz.: 6243/1–2) folytattuk a késő római kikötőerőd 2002-ben megkezdett régészeti kutatását. Az ásatás célja az volt, hogy megtaláljuk és térképre vigyük a kiserőd Dunához lefutó É-i falát. A kikötőerőd már feltárt falszakaszaiból és Rómer Flóris 1877-es kutatásának összesítő rajzából az É-i erőd fal vonalát nagy biztonsággal ki lehetett szerkeszteni. Az É-i fal kiszerkesztett vonalát a sűrűn beépült telken csak a meredeken leszakadó partfal oldalában, egy keskeny teraszon tudtuk egyetlen kutatóárokkel átmetszeni. A kitűzött kutatóároknak az iránya – a kikötőerőd tájolásához igazodva – É–D-i, hossza pedig 3,8 m volt.

Az árok közepén várákosomnak megfelelően megtaláltuk és fel is tártuk a keresett É-i fal egy rövid szakaszát. A falazás technikája itt megegyezik a 28 m hosszan feltárt D-i faléval, azonban a 70 cm magasságig megőrződött felmenő fal vastagsága – a D-i fal 160 cm-es vastagságával szemben – csak 130 cm. Az árkot tovább bontva kiderült, hogy a fal az alapozás szintjén itt is cca. 160 cm vastag. Az alapozás tetején tehát – idő vagy anyaghiány következtében – 30–40 cm-rel beljebb húzták fel a lényegesen keskenyebb felmenő falat.

Az É-i fal belső oldalán az erőd 50–60 cm vastag, erősen habarcsos és köves omladékrétege alatt egy sárga agyagos, keményre döngölt szintet találtunk, amely ráhúzódott az alapozás és a felmenő fal találkozásánál kialakult lépcsőre. Ez a szint egy fal belső oldala mentén létrehozott járósíntként azonosítható. Az átlagosan 25 cm vastag agyagos, tetőomladékot is tartalmazó feltöltés alatt, a bolygatatlan barna homokra fejjel lefelé több töredékes tegulat fektettek, amelyekre egy sorban köveket vagy további tegulatöredékeket helyeztek. A kövek és a tegulatöredékek felszíne feketére égett. A fal külső oldalán a habarcsos omladékokat modern beásás bolygatta, a fal alapozási kiugrását azonban sikerült megtalálnunk. Leletanyag csak az omladék feletti humuszos feltöltésből került elő. Ezek főleg késő római kerámiaedények töredékei voltak, de találtunk egy Valens-érmet és egy vas nyílhegyet is.

A ház pincéjében felmértük és lerajzoltuk a központi torony ÉK-i sarkának maradványait. Itt a falat a saroknál – egy újabb pincehelyiség kialakításának szándékával – 70–80 cm szélességben áttörték. A falmagban falazótéglákból rakott két kiegyenlítő sort figyeltünk meg. Amennyiben valóban itt helyezkedett el a torony ÉK-i sarka, úgy a központi torony falvastagságának meg kellett haladnia a 3,2 m-t.

MRÁV ZSOLT

117. Dunaszekcső, Kossuth Lajos utca 28.

(Baranya megye) Ró

2007. július 16-án helyszíni szemlét végeztem Dunaszekcsőn, ahol a Kossuth Lajos utca K-i oldalán az úttest szélét több száz méter hosszan felbontották. Az aszfalt alatt kavicsos feltöltés, homok és talajvíz volt. Az árkok nagy részét odaérkezésekor már félig visszatöltötték, ledöngölték. Néhány szakaszon azonban valószínűleg a római útburkolat lapos kövei látszottak. A magas talajvíz miatt a kövek alatt levő rétegeket nem állt módomban megvizsgálni. A Kossuth Lajos utca 28. előtt, valamint a Kossuth Lajos utca és az Ady Endre utca kereszteződésénél az úttest K-i felbontott széle alatt, mintegy 60 cm mélyen látszottak az egykori út kövei.

GÁBOR OLIVÉR

118. Dunaszentgyörgy, 6. sz. főút nyomvonala

121+650–124+800 km-szakasz

(Tolna megye) B, LT, Ró, Á

2007. június 15. és július 23. között próba- és megelőző feltárást végeztünk a 6. sz. főút burkolat-megerősítési munkálatai kapcsán. Mintegy 2700 m hosszan humuszoltuk le a területet az autópályák jobb és bal pályája mellett. A feltárás a jelenkori vízelvezető árok mentén folyt. Ásatási területünk 2417 m hosszan, 5–6 m szélességben terült el, követve a beruházás által veszélyeztetett területek kiterjedését. A feltárt 110 objektum közül 26 gödör, 6 árok, egy nyílt tűzhely és 6 épület az őskorra keltezhető. Ezen belül is az urnamezős kultúra kései szakaszára (12 gödör, 2 épület, 1 árok), valamint 4 kelta ház és 2 gödör a késő vaskorra datálható. Az épületek általános jellemzője, hogy félig földbe mélyítettek, téglalap alakúak, lekerekített sarkúak, ledöngölt vagy lejárt padlóval és cölöphelyekkel rendelkeznek. Az objektumok másik része a Kr. u. 4–5. századra, az Árpád-korra és a kora újkorra tehető. A Kr. u. 4–5. századot érintően egy temetőrészt sikerült feltárnunk 9 sírral. Két férfi, 3 gyermek és 4 nő csontvázas rítusú sírja látott napvilágot. A sírok különlegességét a késő római kortól eltérő K-Ny-i tájolás, valamint a mellkason keresztbe tett kezek adják. A viseleti tárgyak kivétel nélkül a késő római világot tükrözik. Nyitott végű, kígyófejben végződő, négyzetesen lapított végű bronz karperecet, jelentős mennyiségű paszta- és kőgyöngyöt, hagymafejes fibulát és cipőcsatokat találtunk. Feltártunk még egy római

kori anyaggal keltezhető sütőkemencét, valamint négy Árpád-kori sütőkemencét is.

HERBÁLY RÓBERT

119. Dunaújváros, Halász sor–Szent István utca–Táltos utca

(Fejér megye) B, Kú

2007. május 7. és július 31. között szennyvízcsatorna építését megelőző feltárást végeztünk a fenti utcák mintegy 575 m hosszú szakaszán. A terület a régészetileg igen jelentős Rácdomb aljában található. Sajnos ezen a részen sehol sem kerültek elő objektumok, leletek is csak javarészt a Táltos utcában voltak, de itt is teljesen keverve találtunk bronzkori, kora újkori és 20. századi kerámiát, valamint állatcsontokat. A Halász sor egy részén újkori feltöltés van, ebben természetesen szintén csak 20. századi kerámiatöredékek illetve állatcsontok voltak. A Halász sor nagyobb része, mely egykor a Duna árterülete volt, teljesen leletmentesnek bizonyult. A Szent István utcában szintén csak kevés újkori kerámia, állatcsont valamint egy 1890-es években készült érme került elő.

BUZA ANDREA

120. Dúzs, Kaposra-dűlő

(Tolna megye) Ó

2007. április 17. és augusztus 28. között régészeti szakfelügyeletet láttam el a 6532. sz. út 3+700–7+200 km-szelvény közti szakasz rekonstrukciójának földmunkálatainál. A kiviteli munkák során tett megfigyeléseink szerint az alábbi szakaszokon vannak régészeti lelőhelyek: a jobb pályában 6+200–6+380, a bal pályában 6+200–6+400 km-szelvényekben, illetve a bal pályában 6+480–6+660, jobb pályában 6+480–6+640 km-szelvényekig. Két helyen őskori településre utaló szórványos telepnyomokat figyelhettünk meg az útpadkában, illetve a környező területeken. Szemléink során régészeti leletanyag, illetve értékelhető jelenség alig került elő. Mindössze a jobb pályában a 6+580 km-szelvényénél került elő a felszínen egy kovapenge és 1 db mintegy féltényérnyi díszítetlen őskori edénytöredék.

SZABÓ GÉZA

121. Ebes, Zsong-völgy

(Hajdú-Bihar megye) U, Szk, LT, Sza, Kö

2007. augusztus 3. és október 17. között megelőző feltárást végeztünk a kiépítésre szánt (Hrsz.: 1058), 12 747 m²-nyi területen. A 2003–2004. évi előzményekhez igazodva folytattuk a stratigráfiai egységek, illetve az objektumok számozását. Idén 283 objektumot bontottunk ki. A feltárásra kijelölt terület a lelőhely ÉNy-i határára esett: ezt a határt az egykori vízfolyás a Zsong-ér medre képezi, mely felé a felszín határozottan lejt. Az ásatáson 5 időszak településének maradványait sikerült azonosítanunk.